

DONNA TARTT

Η

ΜΥΣΤΙΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Μετάφραση: Μιχάλης Δελέγκος

διόπτρα

*Για τον Bret Easton Ellis,
του οποίου η μεγαλοφυχία δεν θα πάψει ποτέ να με συγκινεί,
και για τον Paul Edward McGloin,
την πηγή έμπνευσης και μαικήνα που θα μείνει για πάντα
ο πιο αγαπημένος μου φίλος σ' αυτόν τον κόσμο.*

Ερευνώ τώρα τη γένεση ενός φιλόλογου και καταλήγω στα εξής:

1. Ο νέος δεν είναι δυνατόν να γνωρίζει τι είναι οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι.
2. Δεν ξέρει αν έχει τα προσόντα να μάθει γι' αυτούς.

ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΝΙΤΣΕ

Unzeitgemässe Betrachtungen

(Παράκαιροι Στοχασμοί)

Εμπρός, λοιπόν, ας το πάρουμε σαν παραμύθι, και, μη έχοντας τίποτε άλλο να κάνουμε, ας εκθέσουμε θεωρητικά ποια παιδεία θα δώσουμε στους ανθρώπους μας.*

ΠΛΑΤΩΝΑΣ

Πολιτεία, ΒΙΒΛΙΟ Β

* Μετάφραση Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, εκδόσεις Πόλις, Αθήνα, 2003 (ΣτΜ).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΗΝ BINKY URBAN, της οποίας οι ακάματες προσπάθειες για να βγει αυτό το βιβλίο με άφησαν άναυδη. Τον Sonny Mehta, που κατάφερε τα πάντα. Τον Gary Fisketjon *il miglior fabbro*. Και τους Garth Battista και Marie Behan, για την ανεξάντλητη υπομονή που μου έδειξαν και που με κάνει να βουρκώνω.

Και παρόλο που φοβάμαι ότι η λίστα που ακολουθεί θα θυμίσει ομηρικό κατάλογο πλοίων, οφείλω να ευχαριστήσω όλους αυτούς τους ανθρώπους για τη βοήθεια, την έμπνευση και την αγάπη που μου πρόσφεραν: Russ Dallen, Greta Edwards-Anthony, Claude Fredericks, Cheryl Gilman, Edna Golding, Barry Hannah, Ben Herring, Beatrice Hill, Mary Minter Krotzer, Antoinette Linn, Caitlin McCaffrey, Joe McGinniss, Paul και Louise McGloin, Mark McNairy, Willie Morris, Erin «Maxfield» Parish, Delia Reid, Pascale Retourner-Raab, Jim και Mary Robinson, Elizabeth Seelig, Mark Shaw, Orianne Smith, Maura Spiegel, Richard Stilwell, Mackenzie Stubbins, Rebecca Tartt, Minnie Lou Thompson, Arturo Vivante, Taylor Weatherall, Alice Welsh, Thomas Yarker και, περισσότερο απ' όλους, εκείνη την υπέροχη οικογένεια Boushé.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΧΙΟΝΙ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ έλιωνε και ο Μπάνι ήταν νεκρός κάμποσες εβδομάδες πριν αντιληφθούμε πόσο σοβαρή ήταν η κατάσταση στην οποία είχαμε περιέλθει. Ξέρετε, το πτώμα του βρέθηκε έπειτα από δέκα ημέρες. Είχε οργανωθεί το μεγαλύτερο ανθρωποκνηνητό στην ιστορία του Βερμόντ – πήραν μέρος η αστυνομία, το FBI, ακόμα και ένα ελικόπτερο του στρατού. Το κολέγιο σταμάτησε τη λειτουργία του, το βυρσοδεψείο στο Χάμπντεν έκλεισε, κόσμος ερχόταν από το Νιου Χαμπσάιρ, από τα βόρεια της πολιτείας της Νέας Υόρκης, ακόμα και από τη Βοστώνη.

Μου είναι δύσκολο να πιστέψω ότι το ερασιτεχνικό σχέδιο του Χένρι αποδείχτηκε πολύ αποτελεσματικό παρά τα απρόβλεπτα γεγονότα που μεσολάβησαν. Δεν είχαμε σκοπό να κρύψουμε το πτώμα σε μέρος όπου θα ήταν αδύνατο να βρεθεί. Για την ακρίβεια, δεν το κρύψαμε καν, αλλά απλώς το αφήσαμε εκεί, με την ελπίδα ότι κάποιος άτυχος περαστικός θα το έβρισκε τυχαία, πριν προσέξει κανείς ότι ο Μπάνι είχε εξαφανιστεί. Η ιστορία θα γινόταν εύκολα πιστευτή: τα απότομα βράχια, το πτώμα στον πάτο του φαραγγιού με τον αυχένα του σπασμένο. Ένα συνηθισμένο δυστύχημα στη διάρκεια πεζοπορίας, τίποτα το παράξενο, και όλα θα τελείωναν εκεί, με βουβά δάκρυα και μια λιτή κηδεία, αν εκείνη τη νύχτα δεν έλεφτε

χιόνι. Τον κάλυψε ολόκληρο και δεν φαινόταν τίποτα. Ύστερα από δέκα ημέρες, όταν μαλάκωσε πια ο καιρός, οι αστυνομικοί, το FBI και οι ομάδες έρευνας από την πόλη διαπίστωσαν ότι πατούσαν πάνω στο νεκρό κορμί του ώσπου το χιόνι που το σκέπαζε έγινε πάγος.

Μου είναι δύσκολο να πιστέψω ότι προκλήθηκε τέτοιος σάλλος για μια πράξη για την οποία ευθυνόμουν εν μέρει κι εγώ, και μου είναι ακόμα πιο δύσκολο να πιστέψω ότι κατάφερα να βρεθώ ανάμεσα σε όλα αυτά –τις κάμερες, τις στολές, το πλήθος που είχε σκορπίσει στο βουνό Κάταρακτ και που θύμιζε μυρμηγκια μέσα σε βάζο με ζάχαρη– χωρίς να κινήσω την παραμικρή υποψία. Αλλά αυτό ήταν το εύκολο. Δυστυχώς, το να το ξεπεράσω αποδείχτηκε πιο δύσκολο και, παρόλο που κάποτε πίστευα ότι είχα αφήσει πίσω μου για τα καλά το φάραγγι εκείνο το απόγευμα του Απριλίου, τώρα δεν είμαι και τόσο σίγουρος. Τώρα, που οι ομάδες έρευνας έχουν φύγει και η ζωή μου έχει ξαναβρεί την ηρεμία της, συνειδητοποιώ ότι ενώ για χρόνια ολόκληρα φανταζόμουν ότι βρισκόμουν κάπου αλλού, στην πραγματικότητα ήμουν συνέχεια εκεί: ψηλά στην κορυφή, πλάι στο λασπωμένο και αυλακωμένο από τις ρόδες χορτάρι, εκεί όπου ο ουρανός σκοτεινιάζει πάνω από τους τρεμάμενους ανθούς στις μηλιές και όπου το παγερό αεράκι, προμήνυμα του χιονιού που θα πέσει τη νύχτα, μου προκαλεί ρίγος.

«Τι δουλειά έχετε εσείς εδώ πάνω;» ρώτησε ο Μπάνι ξαφνιασμένος, όταν βρήκε τους τέσσερις μας να τον περιμένουμε.

«Εσύ τι λες; Ψάχνουμε για φτέρες», απάντησε ο Χένρι.

Και μετά σταθήκαμε πλάι στους θάμνους και ψιθυρίζαμε – μια τελευταία ματιά στο πτώμα, μια τελευταία ματιά τριγύρω, μήπως μας έχουν πέσει τίποτα κλειδιά, μήπως έχει χάσει κανείς

τα γυαλιά του, τα έχουμε πάρει όλα;– και έπειτα αρχίσαμε να διασχίζουμε το δάσος ο ένας πίσω από τον άλλον. Γύρισα και κοίταξα πίσω μου τα κλαδιά που έφραζαν το μονοπάτι μας. Αν και θυμάμαι τον δρόμο της επιστροφής και τις πρώτες μοναχικές νιφάδες χιονιού που έπεφταν απαλά ανάμεσα στα πεύκα, αν και θυμάμαι ότι στριμωχτήκαμε με χαρά μέσα στο αμάξι και κατηφορίσαμε στον δρόμο σαν οικογένεια που ξεκινούσε για διακοπές, με τον Χένρι να οδηγεί σφίγγοντας τα δόντια και προσπαθώντας να αποφύγει τις λακούβες, ενώ οι υπόλοιποι συζητούσαμε σαν παιδιά, αν και θυμάμαι πολύ καθαρά την ατελείωτη απείσια νύχτα που μας περίμενε και τα ατελείωτα απείσια μερόνυχτα που ακολούθησαν, αρκεί να ρίξω μια ματιά σε όλα εκείνα τα χρόνια που πέρασαν για να το δω πάλι, εκείνο το φαράγγι, να προβάλλει καταπράσινο και κατάμαυρο μέσα από τα δέντρα, μια εικόνα που δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ.

Φαντάζομαι ότι σε κάποια φάση της ζωής μου θα μπορούσα να πω πολλές ιστορίες, αλλά τώρα δεν υπάρχει άλλη. Αυτή είναι η μοναδική ιστορία που θα κατορθώσω ποτέ μου να διηγηθώ.

ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΥΠΑΡΧΕΙ, ΑΡΑΓΕ, ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ αυτό που αποκαλούμε «μοιραίο ελάττωμα», εκείνη η έντονη μαύρη ρωγμή που ανοίγει τη ζωή στα δύο, ή ανήκει αποκλειστικά στη σφαίρα της λογοτεχνίας; Κάποτε πίστευα ότι δεν υπήρχε. Τώρα πιστεύω ότι υπάρχει. Και νομίζω ότι το δικό μου είναι το εξής: μια νοσηρή λαχτάρα για το παράδοξο, όποιο κι αν είναι το τίμημα.

*A moi. L'histoire d'une de mes folies.**

Ονομάζομαι Ρίτσαρντ Πέιπεν. Είμαι είκοσι οκτώ ετών και πρώτη μου φορά είδα τη Νέα Αγγλία και το Κολέγιο του Χάμπντεν στα δεκαεννιά μου. Είμαι Καλιφορνέζος, όχι μόνο επειδή γεννήθηκα και μεγάλωσα στην Καλιφόρνια, αλλά και, όπως διαπίστωσα πρόσφατα, λόγω ιδιοσυγκρασίας. Αυτό το τελευταίο το παραδέχομαι μόνο τώρα, μετά το περιστατικό. Όχι ότι έχει σημασία.

Μεγάλωσα στο Πλέινο, ένα μικρό χωριό στα βόρεια της Σίλικον Βάλεϊ. Ήμουν μοναχοπαίδι. Ο πατέρας μου είχε βενζινάδικο και η μητέρα μου καθόταν στο σπίτι, ώσπου μεγάλωσα και τα πράγματα δυσκόλεψαν, οπότε αναγκάστηκε να

* Σ' εμένα. Η ιστορία μιας από τις τρέλες μου. Από το έργο του Αρθούρου Ρεμπώ *Μια Εποχή στην Κόλαση, Παραληρήματα II, Αλχημεία του Λόγου* (ΣτΜ).

πάσει δουλειά. Έγινε τηλεφωνήτρια στα γραφεία ενός από τα μεγάλα εργοστάσια που έφτιαχναν τσιπάκια για υπολογιστές έξω από το Σαν Χοσέ.

Πλέινο. Αυτή η λέξη μου φέρνει στον νου κινηματογράφους ντράιβ ιν, τροχόσπιτα, κύματα ζέστης που αναδίδονται από την άσφαλο. Τα χρόνια που πέρασα εκεί μου διαμόρφωσαν ένα παρελθόν αναλώσιμο σαν πλαστικό κύπελλο. Κάτι που φαντάζομαι ότι, από μια άποψη, ήταν σπουδαίο δώρο. Με το που έφυγα από το σπίτι, κατάφερα να πλάσω μια καινούρια και πολύ πιο ευχάριστη ιστορία, όλο επιρροές από ένα εντυπωσιακό και σκόπιμα απλουστευμένο περιβάλλον. Ένα φανταχτερό παρελθόν, εύκολα αποδεκτό από τους ξένους.

Η λάμψη αυτής της ψεύτικης παιδικής ηλικίας μου –με τις ποσίνες και τους πορτοκαλεώνες και τους ακόλαστους γοητευτικούς γονείς που δούλευαν στη βιομηχανία του θεάματος– επισκίασε το πληκτικό πρωτότυπο. Για να είμαι ειλικρινής, όταν σκέφτομαι την πραγματική παιδική ηλικία μου, αδυνατώ να θυμηθώ οτιδήποτε παραπέρα από έναν θλιβερό κυκεώνα αντικειμένων: τα αθλητικά παπούτσια που φορούσα όλο τον χρόνο, βιβλία ζωγραφικής και κόμικ από το σουπερμάρκετ, την παλιά ξεφουσκωτή μπάλα ποδοσφαίρου που δάνειζα στους γείτονες για να παίξουν. Ήταν ελάχιστα τα πράγματα που είχαν ενδιαφέρον, και ακόμα λιγότερα ήταν αυτά που παρούσιαζαν κάποια ομορφιά. Ήμουν ήσυχος, ψηλός για την ηλικία μου, γεμάτος φακίδες. Δεν είχα πολλούς φίλους, αλλά δεν ξέρω αν αυτό οφειλόταν σε δική μου επιλογή ή στις περιστάσεις. Τα πήγαινα καλά στο σχολείο, απ' ό,τι φαίνεται, αλλά όχι και εξαιρετικά. Μου άρεσε να διαβάζω –τις περιπέτειες του *Τομ Σουίφτ*, τα βιβλία του Τόλκιν– αλλά και να βλέπω τηλεόραση, κάτι που έκανα χωρίς μέτρο, ξαπλωμένος στη μοκέτα του άδειου καθιστικού μας τα ατελείωτα και πληκτικά βράδια μετά το σχολείο.

Ειλικρινά δεν μπορώ να θυμηθώ τίποτε άλλο από εκείνα τα

χρόνια, παρά μόνο μια διάθεση που διαπότιζε τα περισσότερα από αυτά, ένα αίσθημα μελαγχολίας συνδεδεμένο με την τηλεοπτική σειρά «Ο Υπέροχος Κόσμος του Ντίσνεϊ» που έβλεπα κάθε Κυριακή βράδυ. Η Κυριακή ήταν θλιβερή μέρα –ωρίς για ύπνο, σχολείο το επόμενο πρωί, μόνιμη αγωνία μήπως δεν ήμουν καλά διαβασμένος–, αλλά καθώς έβλεπα τα πυροτεχνήματα να σκάνε στον νυχτερινό ουρανό, πάνω από τα φωταγωγημένα κάστρα της Ντίσνεϊλαντ, με κυρίευε μια πιο γενική αίσθηση φόβου, μην τυχόν μείνω φυλακισμένος στην ανιαρή ρουτίνα σπίτι-σχολείο, σχολείο-σπίτι. Μια προοπτική που, για μένα τουλάχιστον, δικαιολογούσε όλες τις απαισιόδοξες σκέψεις μου. Ο πατέρας μου ήταν μίζερος, το σπίτι μας άσχημο, η μητέρα μου δεν ασχολούνταν και πολύ μαζί μου. Τα ρούχα μου ήταν φτηνιάρικα και τα μαλλιά μου πολύ κοντοκουρεμένα, και κανένας συμμαθητής μου δεν φαινόταν να με συμπαθεί ιδιαίτερα. Και αφού αυτή ήταν η πραγματικότητα που ζούσα πάντα, δεν είναι να απορεί κανείς που προέβλεπα ότι τα πράγματα θα ακολουθούσαν τον ίδιο καταθλιπτικό δρόμο. Με λίγα λόγια, ένιωθα ότι η ζωή μου είχε μολυνθεί, μ' έναν ανεπαίσθητο μεν αλλά ουσιώδη τρόπο.

Υποθέτω, λοιπόν, ότι δεν είναι παράξενο που δυσκολεύομαι να εναρμονίσω τη ζωή μου με εκείνη των φίλων μου, ή τουλάχιστον με τη ζωή που φαντάζομαι ότι ζουν εκείνοι. Ο Τσαρλς και η Καμίλα είναι ορφανοί (πόσο ήθελα να ήμουν κι εγώ ορφανός όταν ήμουν μικρός!) και τους ανέθρεψαν γιαγιάδες και ηλικιωμένες θείες σε ένα σπίτι στη Βιρτζίνια. Μου αρέσει να σκέφτομαι μια τέτοια παιδική ηλικία, με άλογα και ποτάμια και ευκάλυπτους. Και ο Φράνσις. Η μητέρα του, όταν τον γέννησε, ήταν μόλις δεκαεφτά χρονών – ένα αναμικό ιδιότροπο κορίτσι με κόκκινα μαλλιά και πλούσιο μπαμπά, που το έσκασε με τον ντράμερ του συγκροτήματος Vance Vane and his Musical Swains. Γύρισε στο σπίτι έπειτα από τρεις εβδομάδες, ενώ ο γάμος της ακυρώθηκε μέσα σε

έξι εβδομάδες. Και ο παππούς και η γιαγιά, όπως αρέσει στον Φράνσις να λέει, τους μεγάλωσαν και τους δυο σαν αδέρφια, αυτόν και τη μητέρα του, τους ανέθρεψαν τόσο μεγαλόψυχα που εντυπωσιάστηκαν ακόμα και οι κουτσομπόληδες – με Αγγλίδες παραμάνες και ιδιωτικά σχολεία, καλοκαίρια στην Ελβετία, χειμώνες στη Γαλλία. Κι ας μην ξεχνάμε και τον ντόμπρο Μπάνι. Τα παιδικά του χρόνια δεν τα χαρακτήρισαν τίποτα αριστοκρατικές συνήθειες, όπως άλλωστε και τα δικά μου. Μεγάλωσε όμως σαν κλασικός Αμερικανός. Ο πατέρας του ήταν διάσημος ποδοσφαιριστής που έγινε τραπεζίτης. Τέσσερα αδέρφια, όλα αγόρια, σε ένα μεγάλο σπίτι στα προάστια. Είχαν ένα σωρό παιχνίδια, έπαιζαν τένις και πάντα γύρω τους βρίσκονταν μεγαλόσωμα σκυλιά λαμπραντόρ. Περνούσαν τα καλοκαίρια στο Κέιπ Κοντ, φοιτούσαν σε οικοτροφεία κοντά στη Βοστώνη και έκαναν εκδρομές με το αυτοκίνητο στη διάρκεια του πρωταθλήματος ποδοσφαίρου. Μια ανατροφή που φαινόταν σε ό,τι κι αν έκανε ο Μπάνι, από τον τρόπο που σου έσφιγγε το χέρι μέχρι το πώς έλεγε ένα ανέκδοτο.

Δεν έχω ούτε είχα ποτέ κάτι κοινό με αυτούς, πέρα από τη γνώση ελληνικών και τη χρονιά που πέρασα κάνοντας παρέα μαζί τους. Και αν η αγάπη είναι κάτι που μοιράζεσαι με τους άλλους, φαντάζομαι πως τη μοιραστήκαμε κι αυτή, αν και αντιλαμβάνομαι ότι αυτό θα φανεί παράξενο μόλις μάθετε την ιστορία που πρόκειται να αφηγηθώ.

Από πού ν' αρχίσω;

Τελειώνοντας το λύκειο, πήγα σε ένα μικρό κολέγιο στη γενέτειρά μου (οι γονείς μου είχαν αντιρρήσεις, αφού μου είχαν ξεκαθαρίσει ότι με προόριζαν για βοηθό του πατέρα μου στο βενζινάδικο – ένας από τους πολλούς λόγους που καιγόμουν να το σκάσω) και, τα δύο χρόνια που πέρασα εκεί, σπούδασα Αρχαία Ελληνικά. Όχι από αγάπη για τη γλώσσα, αλλά επειδή έκανα προπαρασκευαστικά μαθήματα για την ιατρική (τα

λεφτά, βλέπετε, ήταν ο μόνος τρόπος να φτιάξω τη ζωή μου, και οι γιατροί βγάζουν πολλά, *quod erat demonstrandum*)* και ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού μου πρότεινε να μάθω μια γλώσσα για να καλύψω τις μονάδες που ήταν υποχρεωτικό να έχει κανείς από μαθήματα ανθρωπιστικών σπουδών. Και αφού τα μαθήματα τύχαινε να γίνονται τα απογεύματα, διάλεξα τα Ελληνικά, για να μην αναγκάζομαι να ξυπνάω νωρίς κάθε Δευτέρα πρωί. Ήταν μια απόφαση εντελώς στην τύχη, που, όπως θα διαπιστώσετε, αποδείχτηκε μοιραία.

Τα πήγα καλά στα Ελληνικά, αρίστευσα, και μάλιστα πήρα έπαινο από το τμήμα κλασικών σπουδών στο τελευταίο έτος της φοίτησής μου. Ήταν το αγαπημένο μου μάθημα, επειδή ήταν το μόνο που γινόταν σε κανονική αίθουσα – ούτε βάζαμε καρδιές αγελάδων, ούτε μυρωδιά φορμόλης ούτε κλουβιά με πιθήκους που τσίριζαν. Στην αρχή πίστευα ότι με σκληρή προσπάθεια θα κατάφερα να ξεπεράσω την εμφανή αηδία και αποστροφή για το επάγγελμά μου, ότι ίσως με ακόμα πιο σκληρή δουλειά θα κατόρθωνα να προσποιηθώ ότι έχω κάποια κλίση σε αυτό. Αλλά η κατάσταση δεν άλλαξε. Καθώς περνούσαν οι μήνες, παρέμενα αδιάφορος, για να μην πω ότι ένιωθα σιχαμάρα για τη βιολογία. Οι βαθμοί μου ήταν κακοί. Με περιφρονούσαν τόσο οι καθηγητές όσο και οι συμφοιτητές μου. Έκανα μια στροφή που ακόμα κι εγώ θεώρησα καταστροφική και πύρρειο. Άρχισα να παρακολουθώ μαθήματα αγγλικής φιλολογίας χωρίς να το πω στους γονείς μου. Ένιωθα ότι έτσι αυτοκτονούσα, ότι σίγουρα θα το μετάνιωνα, ενώ είχα ακόμα την πεποίθηση ότι ήταν καλύτερα να αποτύχω σε έναν επικερδή τομέα παρά να επιτύχω σε κάποιον που ο πατέρας μου (ο οποίος δεν είχε ιδέα ούτε από θετικές ούτε από θεωρητικές

* *Όπερ έδει, δείξαι.* Αυτό ακριβώς που πρέπει να αποδείξουμε. Φράση που χρησιμοποιούνταν από τους αρχαίους μαθηματικούς στο τέλος μαθηματικής ή λογικής απόδειξης για να δηλωθεί ότι το αποτέλεσμα είναι αυτό που ζητείται να αποδείξουμε.

επιστήμες) με είχε πείσει ότι ήταν εντελώς ασύμφορος και που θα με οδηγούσε αναπόφευκτα στο να κάθομαι στο σπίτι σε όλη μου τη ζωή και να του ζητάω λεφτά. Τα οποία λεφτά, όπως φρόντισε να με διαβεβαιώσει κατηγορηματικά, δεν είχε σκοπό να μου δώσει.

Έτσι, σπούδασα φιλολογία, που μου άρεσε περισσότερο. Το σπίτι μου, όμως, συνέχισε να με ψυχοπλακώνει. Δεν βρισκω λόγια να περιγράψω την απελπισία που μου προκαλούσε το περιβάλλον μου. Αν και τώρα υποψιάζομαι, κρίνοντας από τις συνθήκες και τον χαρακτήρα μου, ότι θα ήμουν δυστυχής όπου κι αν βρισκόμουν, είτε στο Μπιαρίτς, είτε στο Καράκας, είτε ακόμα και στο Κάπρι. Εκείνη την εποχή ήμουν σίγουρος ότι η δυστυχία μου ήταν συνυφασμένη μ' εκείνο το μέρος. Ίσως αυτό να ίσχυε εν μέρει. Παρόλο που ο Μίλτον* είχε δικιο μέχρι ένα σημείο –το μυαλό είναι αυτόνομο και μπορεί από μόνο του να κάνει την κόλαση παράδεισο και ούτω καθεξής–, ήταν ξεκάθαρο ότι το Πλέινο χτίστηκε με πρότυπο όχι τον παράδεισο, αλλά ένα άλλο, πιο θλιβερό μέρος. Στο λύκειο απέκτησα τη συνήθεια να περιπλανιέμαι στα εμπορικά κέντρα μετά το σχολάσμα. Περιφερόμουν στους φωτεινούς και ψυχρούς διαδρόμους, μέχρι που ζαλιζόμουν τόσο πολύ από τα προϊόντα και τους κωδικούς τους, από τους εξώστες και τις κυλιόμενες σκάλες, από τους καθρέφτες και τη μουσική στα ασανσέρ και τα φώτα, που γινόταν μια έκρηξη στο μυαλό μου και τα πάντα μετατρέπονταν σε κάτι ακατάληπτο. Χρώματα χωρίς σχήμα, μια βοή από ασύνδετα μόρια. Έλεπα κατευθυνόμενοι σαν ζόμπι στο πάρκινγκ και πήγαινα με το αμάξι στο γήπεδο του μπέιζμπολ, όπου δεν έβγαινα καν από το αμάξι, απλώς καθόμουν με τα χέρια μου ακουμπισμένα στο τιμόνι

* Ο Τζον Μίλτον (1608-1674) ήταν Άγγλος ποιητής, με πιο σημαντικό έργο του το *Paradise Lost*, *Ο Απολεσθείς/Χαμένος Παράδεισος*, που έχει χαρακτηριστεί αριστούργημα και έπος του αγγλικού πουριτανισμού.

και χάζενα τον φράχτη και το κιτρινωμένο γρασίδι του χειμώνα, ώσπου ο ήλιος έδυε και το σκοτάδι δεν με άφηνε να δω καθαρά.

Αν και είχα τη συγκεκριμένη ιδέα ότι η δυσαρέσκειά μου ήταν μποέμικη, ότι οφειλόταν σε μια ασαφή μαρξιστική τάση (όταν ήμουν έφηβος, δεν έπαινα να διατυμπανίζω την πίστη μου στον σοσιαλισμό, πιο πολύ για να εκνευρίζω τον πατέρα μου), δεν μπορούσα να την κατανοήσω. Και θα θύμωνα αν κάποιος μου έλεγε ότι οφειλόταν σε μια πουριτανική φλέβα του χαρακτήρα μου, πράγμα που ήταν πέρα για πέρα αληθινό. Δεν πάει πολύς καιρός από τότε που βρήκα σε ένα παλιό τετράδιο ένα απόσπασμα που έγραφα στα δεκαοχτώ μου: «Αυτός ο τόπος μου φαίνεται ότι βρομάει σήψη, σαν αυτήν που αναδίδουν τα σάπια φρούτα. Πουθενά και ποτέ οι φοβεροί μηχανισμοί της γέννησης και της συνουσίας και του θανάτου – η αποκρουστική αναστάτωση της ζωής που οι Έλληνες αποκαλούν *μίασμα*, βεβήλωση – δεν υπήρξαν τόσο κτηνώδεις ούτε τόσο φτιασιδωμένοι που να φαίνονται όμορφοι. Τόσοι άνθρωποι να έχουν πιστέψει τόσο πολύ στο ψέμα και στη μεταβλητότητα και στον θάνατο, τον θάνατο, τον θάνατο».

Αυτά εγώ τα θεωρώ πολύ άγρια πράγματα. Μου φαίνεται ότι, αν είχα μείνει στην Καλιφόρνια, μπορεί να κατέληγα να ενταχθώ σε κάποια θρησκευτική αίρεση ή, το λιγότερο, να υπέβαλλα τον εαυτό μου σε κάποια παράλογη αυστηρή δίαιτα. Θυμάμαι ότι εκείνη την εποχή διάβαζα για τον Πυθαγόρα και παραδόξως έβρισκα ελκυστικές ορισμένες από τις ιδέες του – τα άσπρα ρούχα, για παράδειγμα, ή την αποχή από τροφές που έχουν ψυχή.

Αντίθετα, όμως, κατέληξα στην Ανατολική Ακτή.

Ανακάλυψα το Χάμπντεν από ένα καπρίτσιο της μοίρας. Μια βροχερή βραδιά, ανήμερα των Ευχαριστιών, την ώρα που μεταδιδόταν από την τηλεόραση ο κλασικός ποδοσφαιρικός αγώνας, πήγα στο δωμάτιό μου έπειτα από έναν καβγά με

τους γονείς μου (δεν θυμάμαι εκείνον τον συγκεκριμένο καβγά, μόνο ότι τσακωνόμασταν συνέχεια για τα λεφτά και το σχολείο), κι ενώ ψαχούλευα στην ντουλάπα μου για να βρω το πανωφόρι μου, είδα μπροστά μου ένα φυλλάδιο από το Κολέγιο Χάμπντεν, στο Χάμπντεν του Βερμόντ.

Εκείνο το φυλλάδιο ήταν της προπερασμένης χρονιάς. Στο λύκειο, πολλά κολέγια μου έστελναν διάφορα πράγματα επειδή τα πήγαινα καλά στις απολυτήριες εξετάσεις, παρόλο που δυστυχώς οι βαθμοί μου δεν μου εξασφάλιζαν κάποια υποτροφία, και αυτό το είχα φυλάξει μέσα στο βιβλίο της Γεωμετρίας όλη την τελευταία χρονιά.

Δεν ξέρω γιατί βρισκόταν στην ντουλάπα μου. Μάλλον το είχα κρατήσει επειδή ήταν πολύ ωραίο. Την τελευταία χρονιά στο λύκειο, είχα περάσει αμέτρητες ώρες παρατηρώντας τις φωτογραφίες, λες και, αν τις κοιτούσα για πολλή ώρα και με αρκετή λαχτάρα, θα μεταφερόμουν, μέσω κάποιας όσμωσης, στην απόλυτη σιωπή τους. Ακόμα και τώρα θυμάμαι εκείνες τις φωτογραφίες, σαν να είχαν βγει από κάποιο βιβλίο με παραμύθια που αγαπούσα όταν ήμουν μικρός. Λιβάδια λουσμένα στο φως, βουνά που αχνοφαινονται στο βάθος. Πυκνό στρώμα φύλλων σε έναν δρόμο που τον σαρώνει ο άνεμος το φθινόπωρο. Παρέες καθισμένες γύρω από φωτιές, ομίχλη στις κοιλάδες, βιολοντσέλα, σκούρα τζάμια σε παράθυρα, χιόνι.

Κολέγιο Χάμπντεν, στο Χάμπντεν του Βερμόντ. Έτος ίδρυσης 1895. (Αυτό το γεγονός από μόνο του μου προκαλούσε κατάπληξη. Απ' όσο ήξερα, τίποτα στο Πλέινο δεν είχε φτιαχτεί πριν από το 1962.) Αριθμός φοιτητών: πεντακόσιοι. Μεικτό. Προοδευτικό. Με ειδίκευση στις ελευθέριες σπουδές. Αυστηρά επιλεκτικό. «Το Χάμπντεν, με την παροχή ολοκληρωμένου προγράμματος ανθρωπιστικών σπουδών, επιδιώκει όχι μόνο να προσφέρει στους φοιτητές στιβαρό υπόβαθρο στον εν λόγω τομέα, αλλά και να τους μεταδώσει βαθιά γνώση όλων των

τομέων της τέχνης, του πολιτισμού και της σκέψης της Δύσης. Με αυτόν τον τρόπο, ελπίζουμε να προσφέρουμε στα άτομα όχι μόνο γνώσεις βασισμένες σε γεγονότα, αλλά και τα βασικά συστατικά για τη διαμόρφωση ορθής κρίσης».

Κολέγιο Χάμπντεν, στο Χάμπντεν του Βερμόντ. Ακόμα και το όνομα είχε μια αυστηρή αγγλικανική χροιά –τουλάχιστον στα δικά μου αφτιά έτσι ακουγόταν–, θύμιζε απεγνωσμένο πόθο για την Αγγλία και αντιμετώπιζε με απάθεια τους γλυκούς σκοτεινούς ρυθμούς των μικρών ιεραποστολικών πόλεων. Για πολύ καιρό κοιτούσα τη φωτογραφία του κτιρίου που το έλεγαν Εστιατόριο. Ήταν λουσμένο σε ένα αγνό ακαδημαϊκό φως –διαφορετικό από το φως στο Πλέινο, διαφορετικό από οτιδήποτε είχα δει–, ένα φως που με έκανε να σκέφτομαι ατελείωτες ώρες σε βιβλιοθήκες γεμάτες σκόνη και παλιά βιβλία και σιωπή.

Η μητέρα μου χτύπησε την πόρτα, με φώναξε. Δεν της απάντησα. Ξεχώρισα το έντυπο από το πίσω μέρος του φυλλαδίου και άρχισα να γράφω τα στοιχεία μου. *Όνομα:* Τζον Ρίτσαρντ Πέιπεν. *Διεύθυνση:* Μιμόζα Κορτ 4487, Πλέινο, Καλιφόρνια. Θέλετε πληροφορίες σχετικά με οικονομική βοήθεια; Ναι. Και το ταχυδρόμησα το επόμενο πρωί.

Οι μήνες που ακολούθησαν ήταν μια ατελείωτη βαρετή μάχη με τη χαρτούρα, όλο αναποδιές, που κρινόταν στα χαρακώματα. Ο πατέρας μου αρνήθηκε να υπογράψει τα χαρτιά για την οικονομική βοήθεια. Τελικά, μέσα στην απελπισία μου, έκλεψα από το ντουλαπάκι του Toyota του τα χαρτιά της επιστροφής φόρου και τα συμπλήρωσα μόνος μου. Κι έπειτα κι άλλη αναμονή. Κατόπιν ήρθε ένα γράμμα από τον κοσμήτορα. Έπρεπε να περάσω από συνέντευξη και ρωτούσε τότε θα μπορούσα να πάω αεροπορικώς στο Βερμόντ. Τα οικονομικά μου δεν μου επέτρεπαν να πάω αεροπορικώς στο Βερμόντ και του το έγραφα αυτό. Κι άλλη αναμονή, κι άλλο γράμμα. Το κολέγιο θα κάλυπτε τα έξοδα του ταξιδιού μου, αν γινόταν δεκτή η

υποτροφία. Στο μεταξύ είχε έρθει και το πακέτο οικονομικής βοήθειας. Το ποσό που θα έπρεπε να συνεισφέρει η οικογένειά μου ήταν μεγαλύτερο από τις δυνατότητες που ο πατέρας μου ισχυριζόταν ότι είχε, με αποτέλεσμα να συνεχίσει να λέει ότι δεν είχε σκοπό να πληρώσει τίποτα. Αυτός ο ανταρτοπόλεμος κράτησε οχτώ μήνες. Ακόμα και σήμερα εξακολουθώ να μην κατανοώ απόλυτα τη σειρά των γεγονότων που με έφεραν στο Χάμπντεν. Συμπονετικοί καθηγητές έγραφαν γράμματα και έγιναν διάφορες εξαιρέσεις ειδικά για την περίπτωσή μου. Και μέσα σε λιγότερο από έναν χρόνο από τότε που κάθισα στη χρυσαφί μοκέτα του μικρού δωματίου μου στο Πλέινο και συμπλήρωσα σε μια έκρηξη αυθορμητισμού το ερωτηματολόγιο, κατέβαινα από το λεωφορείο στο Χάμπντεν με δυο βαλίτσες και πενήντα δολάρια στην τσέπη.

Δεν είχα πάει ποτέ ανατολικά από τη Σάντα Φε, ούτε βόρεια του Πόρτλαντ, και –όταν κατέβηκα από το λεωφορείο έπειτα από μια νύχτα όλο αγωνία που είχε αρχίσει κάπου στο Ιλινόι– η ώρα ήταν έξι το πρωί και ο ήλιος ξεμύτιζε πάνω από τα βουνά και τις σημύδες και τα απίστευτα πράσινα λιβάδια. Και μου φάνηκε, έτσι όπως ήμουν θολωμένος από το σκοτάδι της νύχτας και την αγρύπνια έπειτα από τρεις μέρες στον δρόμο, ότι βρισκόμουν σε έναν ονειρεμένο τόπο.

Οι κοιτώνες δεν ήταν καν κοιτώνες –τέλος πάντων δεν ήταν σαν τους κοιτώνες που ήξερα, με τοίχους από τσιμεντόλιθους και με καταθλιπτικά κιτρινάρικα φώτα– αλλά άσπρα ξύλινα σπίτια με πράσινα παντζούρια, χτισμένα πίσω από το Εστιατόριο μέσα σε σφενδάμους και φλαμουριές. Ήμουν σχεδόν σίγουρος ότι το δωμάτιό μου, όπου κι αν βρισκόταν, θα ήταν άσχημο και σκέτη απογοήτευση, κι έμεινα άφωνος όταν το είδα για πρώτη φορά – ένα ολόλευκο δωμάτιο με μεγάλα παράθυρα που έβλεπαν στον Βορρά, λιτό σαν κελί μοναχού, με δρύινο πάτωμα και ταβάνι λοξό σαν σοφίτας. Την πρώτη μου βραδιά εκεί, κάθισα στο κρεβάτι την ώρα που έπεφτε το

σούρουπο και το χρώμα των τοίχων άλλαζε και από γκρι γίνονταν χρυσαφί κι έπειτα μαύρο, και άκουγα μια φωνή σοπράνο να αντηχεί πέρα δώθε στην άλλη άκρη του διαδρόμου, ώσπου σκοτεινίασε τελικά και η απόμακρη φωνή συνέχισε τους λαρυγγισμούς της μες στο σκοτάδι σαν προάγγελος θανάτου, και δεν θυμάμαι άλλη φορά να ήταν ο αέρας τόσο κρύος και αραιός όσο εκείνη τη βραδιά, ούτε τόσο διαφορετικός από τη βαριά ατμόσφαιρα του Πλέινο που πνιγόταν στη σκόνη.

Εκείνες τις πρώτες ημέρες πριν από την έναρξη των μαθημάτων τις πέρασα μόνος μου στο κάτασπρο δωμάτιό μου, στα ηλιόλουστα λιβάδια του Χάμπντεν. Κι ένιωθα ευτυχισμένος εκείνες τις πρώτες ημέρες όσο δεν είχα νιώσει ποτέ ως τότε στη ζωή μου, καθώς τριγύριζα σαν υπνοβάτης, σαστισμένος και μεθυσμένος από την ομορφιά. Κάποιες κοπέλες με κόκκινα μάγουλα έπαιζαν ποδόσφαιρο, οι αλογοουρές τους ανέμιζαν, οι φωνές και τα γέλια τους ακούγονταν αχνά στο μαλακό γήπεδο λίγο πριν σκοτεινιάσει. Δέντρα φορτωμένα μήλα, κόκκινα μήλα πεσμένα κάτω στο χορτάρι, η βαριά γλυκερή μυρωδιά τους καθώς σάπιζαν στο έδαφος και το επίμονο βουητό από τις σφήκες γύρω τους. Ο πύργος με το ρολόι του Εστιάτοριού. Τούβλα καλυμμένα από κισσό, λευκός οβελίσκος, σαν μαγεμένος μέσα στην καταχνιά. Το σοκ που έπαθα όταν πρωτοείδα σημάδα τη νύχτα, να ορθώνεται στο σκοτάδι ατάραχη και λυγερή σαν φάντασμα. Και οι βραδιές, μεγαλύτερες απ' όσο φανταζόμουν. Μαύρες και ανεμοδαρμένες και πελώριες, ταραγμένες και πλημμυρισμένες αστέρια.

Σκόπευα να γραφτώ πάλι στα μαθήματα των Ελληνικών, μια και ήταν η μόνη γλώσσα στην οποία είχα υψηλές επιδόσεις. Όμως, όταν το είπα αυτό στον σύμβουλο σπουδών που με είχε αναλάβει –έναν καθηγητή Γαλλικών ονόματι Ζορζ Λαφόργκ,

με μελαχρινή επιδερμίδα και λεπτή μύτη με πλατιά ρουθούνια σαν της χελώνας– εκείνος απλώς χαμογέλασε και ένωσε μεταξύ τους τις άκρες των δαχτύλων του. «Φοβάμαι ότι θα δημιουργηθεί πρόβλημα», είπε με έντονη γαλλική προφορά.

«Γιατί;»

«Εδώ έχουμε μόνο έναν καθηγητή Αρχαίων Ελληνικών που επιλέγει αυστηρά τους φοιτητές του».

«Έχω κάνει Ελληνικά δύο χρόνια».

«Αυτό μάλλον δεν παίζει κανέναν ρόλο. Άλλωστε, αν έχεις σκοπό να ειδικευτείς στην αγγλική φιλολογία, θα χρειαστείς μια σύγχρονη γλώσσα. Υπάρχουν ακόμα θέσεις στα προκαταρκτικά μαθήματα Γαλλικών που διδάσκω εγώ, όπως και στα μαθήματα Γερμανικών και Ιταλικών. Όσο για τα Ισπανικά» – κοίταξε τον κατάλογό του– «φαίνεται ότι δεν υπάρχουν θέσεις, αλλά, αν θέλεις, μπορώ να μιλήσω στον κύριο Ντελγκάντο».

«Καλύτερα να μιλήσετε στον καθηγητή των Ελληνικών».

«Δεν ξέρω αν θα ωφελούσε κάπου. Δέχεται μόνο περιορισμένο αριθμό φοιτητών. Πολύ περιορισμένο αριθμό. Άλλωστε, κατά τη γνώμη μου, αυτή την επιλογή την κάνει πιο πολύ με προσωπικά κριτήρια και όχι ακαδημαϊκά».

Η φωνή του είχε μια δόση σαρκασμού. Επιπλέον έδειχνε ότι, αν δεν με πείραζε, θα προτιμούσε να μη συνεχίσει αυτή τη συζήτηση.

«Δεν καταλαβαίνω τι εννοείτε», είπα εγώ.

Για να είμαι ειλικρινής, μάλλον είχα καταλάβει. Η απάντηση του Λαφόργκ με ξάφνιασε. «Δεν εννοώ τίποτα», αποκρίθηκε. «Είναι διακεκριμένος επιστήμονας. Τυχαίνει, μάλιστα, να είναι και ιδιαίτερα θελκτικός. Αλλά θεωρώ ότι οι μέθοδοι διδασκαλίας του είναι πολύ παράξενες. Ούτε εκείνος ούτε οι φοιτητές του έχουν επαφές με το υπόλοιπο τμήμα. Δεν καταλαβαίνω για ποιο λόγο συνεχίζουν να βάζουν τα μαθήματά του στον γενικό κατάλογο –είναι παραπλανητικό αυτό, κάθε χρόνο γίνονται παρανοήσεις– γιατί, από πρακτική άποψη, δεν υπάρχει θέση

για καινούριους φοιτητές. Μου είπαν ότι, για να παρακολουθήσει κανείς τις παραδόσεις του, πρέπει να έχει διαβάσει τα σωστά πράγματα, να βλέπει τη ζωή από την ίδια σκοπιά. Έχει συμβεί επανειλημμένα να απορρίψει φοιτητές σαν κι εσένα με αξιόλογη δουλειά στην αρχαία φιλολογία. Εγώ πάλι» –σήκωσε το ένα φρύδι– «εφόσον ο φοιτητής θέλει να μάθει αυτά που διδάσκω και έχει τα προσόντα, του επιτρέπω να έρθει στα μαθήματά μου. Πολύ δημοκρατικό, ε; Είναι ο καλύτερος τρόπος».

«Συμβαίνει συχνά αυτό εδώ πέρα;»

«Βέβαια. Σε όλες τις σχολές υπάρχουν δύσκολοι καθηγητές. Και πολλοί!»—χαμήλωσε τον τόνο της φωνής του, κάτι που με ξάφνιασε– «και πολλοί εδώ είναι πιο δύσκολοι από αυτόν. Φυσικά, πρέπει να σε παρακαλέσω να μην αναφέρεις πουθενά ότι το είπα αυτό».

«Μείνετε ήσυχος», αποκρίθηκα, λιγάκι αιφνιδιασμένος από την εμπιστοσύνη που μου έδειχνε.

«Μιλώ σοβαρά, έχει μεγάλη σημασία να μη μαθευτεί αυτό που είπα». Ήταν γερμένος μπροστά και μιλούσε ψιθυριστά. Το μικροσκοπικό στόμα του μόλις που ανοιγόκλεινε. «Πρέπει να επιμεινώ. Ίσως να μην το ξέρεις, αλλά έχω πολλούς εχθρούς στο Τμήμα Φιλολογίας. Ακόμα κι εδώ, στο δικό μου τμήμα, όσο κι αν σου φαίνεται απίστευτο. Πέρα από αυτό», συνέχισε με πιο φυσιολογικό ύφος, «ο συγκεκριμένος είναι ειδική περίπτωση. Διδάσκει εδώ και πολλά χρόνια και μάλιστα αρνείται να πληρωθεί για τη δουλειά του».

«Γιατί;»

«Είναι πλούσιος. Δωρίζει τον μισθό του στο κολέγιο, αν και νομίζω ότι δέχεται να παίρνει ένα δολάριο τον χρόνο για φορολογικούς λόγους».

«Α», είπα. Παρόλο που βρισκόμουν στο Χάμπντεν μόνο λίγες ημέρες, είχα συνηθίσει ήδη τις επίσημες αναφορές για την έλλειψη οικονομικών πόρων, περιορισμένων δωρεών και περικοπών.

«Εμένα, ας πούμε», είπε ο Λαφόργκ, «μου αρέσει πολύ να διδάσκω, αλλά είμαι παντρεμένος και η κόρη μου σπουδάζει στη Γαλλία – έχω ανάγκη τα χρήματα, όπως καταλαβαίνεις».

«Εγώ, πάντως, θα προσπαθήσω να του μιλήσω».

Ο Λαφόργκ ανασήκωσε τους ώμους. «Μπορείς να δοκιμάσεις. Αλλά σε συμβουλεύω να μην κλείσεις ραντεβού, γιατί μάλλον δεν θα σε δεχτεί. Τον λένε Τζούλιαν Μόροου».

Δεν θα έλεγα ότι ήθελα σώνει και καλά να παρακολουθήσω Ελληνικά, αλλά αυτά που είπε ο Λαφόργκ μου κίνησαν την περιέργεια. Κατέβηκα τη σκάλα και μπήκα στο πρώτο γραφείο που είδα μπροστά μου. Μια λεπτή γυναίκα με ξιτισμένα μούτρα και ταλαιπωρημένα ξανθά μαλλιά καθόταν στο γραφείο στον προθάλαμο και έτρωγε ένα σάντουιτς.

«Κάνω διάλειμμα για φαγητό τώρα», είπε. «Ξαναπέρνα στις δύο».

«Με συγχωρείτε. Ψάχνω το γραφείο ενός καθηγητή».

«Εγώ είμαι υπεύθυνη για το μητρώο και όχι για να δίνω πληροφορίες. Αλλά μπορεί να ξέρω. Για ποιον πρόκειται;»

«Για τον Τζούλιαν Μόροου».

«Α, αυτόν», είπε ξαφνιασμένη. «Τι τον θέλεις; Είναι πάνω, αν δεν κάνω λάθος, στο κτίριο του Λυκείου».

«Σε ποια αίθουσα;»

«Είναι ο μόνος καθηγητής εκεί. Θέλει να έχει την ησυχία του. Θα τον βρεις».

Κατ' αρχάς, δεν ήταν καθόλου εύκολο να βρω το Λύκειο. Ήταν ένα μικρό κτίριο στην άλλη άκρη της πανεπιστημιούπολης, παλιό και σκεπασμένο με κισσούς, που δεν το άφηναν να ξεχωρίζει από το γύρω τοπίο. Στο ισόγειο βρίσκονταν αίθουσες και αμφιθέατρα, όλα έρημα, με καθαρούς πίνακες και φρεσκογυαλισμένα πατώματα. Τριγύριζα σαν χαμένος, ώσπου επιτέλους πρόσεξα τη μικρή και κακοφωτισμένη σκάλα στην άλλη άκρη του κτιρίου.

Μόλις έφτασα στο κεφαλόσκαλο, βρέθηκα σε έναν μακρύ

έρημο διάδρομο. Τον διέσχισα βιαστικά, απολαμβάνοντας τον θόρυβο που έκαναν τα παπούτσια μου στο πλαστικό δάπεδο και κοιτάζοντας τα νούμερα και τα ονόματα στις κλειστές πόρτες, ώσπου έφτασα σε μια πόρτα με μπρούτζινη ταμπελίτσα που έγραφε ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΜΟΡΟΥ. Στάθηκα μπροστά της για μια στιγμή και μετά τη χτύπησα, τρεις φορές, κοφτά.

Πέρασε γύρω στο ένα λεπτό, κι ύστερα άλλο ένα, και μετά η άσπρη πόρτα μισάνοιξε. Αντίκρισα ένα πρόσωπο. Ένα μικρό πρόσωπο που απέπνεε σοφία, εξυπνάδα και νηφαλιότητα. Και παρόλο που μερικά χαρακτηριστικά του παρέπεμπαν σε νέο άνθρωπο –τα σηκωμένα φρύδια που θύμιζαν ξωτικό, οι αδρές γραμμές της μύτης, του σαγονιού και του στόματος–, σε καμία περίπτωση δεν ήταν ένα πρόσωπο νεανικό και τα μαλλιά του ήταν κατάλευκα σαν χιόνι.

Στάθηκα εκεί καθώς ο άντρας με κοιτούσε ανοιγοκλείνοντας τα μάτια του.

«Πώς μπορώ να σας εξυπηρετήσω;» Η φωνή ήταν συνηθισμένη και ευγενική, ευχάριστη σαν τη φωνή που χρησιμοποιούν μερικές φορές οι ενήλικοι για να μιλήσουν στα παιδιά.

«Εεε... λοιπόν, λέγομαι Ρίτσαρντ Πέιπεν...»

Έγειρε το κεφάλι του στο πλάι και ανοιγόκλεισε πάλι τα μάτια του, που έλαμπαν και μαρτυρούσαν καλοσύνη.

«...και θέλω να παρακολουθήσω τα μαθήματα Αρχαίων Ελληνικών που παραδίδετε».

Σκυθρώπιασε. «Α. Λυπάμαι». Ο τόνος της φωνής του έδειχνε ότι λυπόταν πραγματικά, πιο πολύ κι από εμένα τον ίδιο. «Ειλικρινά θα το ήθελα, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει θέση. Έχει ήδη συμπληρωθεί ο αριθμός».

Αυτή η ειλικρίνειά του μου έδωσε θάρρος. «Σίγουρα θα μπορεί να βρεθεί μια λύση», είπα. «Ένας φοιτητής παραπάνω–»

«Λυπάμαι πολύ, κύριε Πέιπεν», αποκρίθηκε, σχεδόν σαν να με παρηγορούσε για τον θάνατο κάποιου αγαπημένου φίλου, προσπαθώντας να μου δώσει να καταλάβω ότι δεν υπήρχε

τρόπος να με βοηθήσει. «Έχω όριο τους πέντε φοιτητές και δεν διανοούμαι καν να προσθέσω άλλον».

«Πέντε φοιτητές δεν είναι πολλοί».

Κούνησε το κεφάλι του αρνητικά, με τα μάτια κλειστά, λες και δεν άντεχε τα παρακάλια μου.

«Πιστέψτε με, θα ήθελα να σας δεχτώ, αλλά μου είναι αδύνατον», είπε. «Λυπάμαι ειλικρινά. Και τώρα, αν μου επιτρέπετε... Είμαι με έναν φοιτητή».

Πέρασε πάνω από μία εβδομάδα. Άρχισα να παρακολουθώ τα μαθήματα και έπιασα δουλειά σε έναν καθηγητή ψυχολογίας ονόματι δόκτωρ Ρόλαντ. (Υποτίθεται ότι τον βοηθούσα σε κάποια αόριστη «έρευνα», που δεν κατάλαβα ποτέ τι αφορούσε. Ήταν ηλικιωμένος και φαινόταν να τα έχει χαμένα, ένας συμπεριφοριστής που περνούσε τον καιρό του χασομερώντας στο γραφείο των καθηγητών.) Έκανα και μερικούς φίλους, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν πρωτοετείς που έμεναν στο ίδιο κτίριο μ' εμένα. Ίσως η λέξη *φίλοι* να μην είναι η κατάλληλη. Τρώγαμε μαζί, συναντιόμασταν στους διαδρόμους, αλλά αυτό που μας έδενε ήταν το γεγονός ότι όλοι μας ήμασταν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων – μια κατάσταση που, εκείνη την εποχή, δεν φαινόταν απαραίτητα δυσάρεστη. Παράλληλα φρόντισα να μάθω λεπτομέρειες για τον Τζούλιαν Μόροου, ρωτώντας τους ελάχιστους ανθρώπους που είχα γνωρίσει και οι οποίοι βρίσκονταν κάμποσο καιρό στο Χάμπντεν.

Σχεδόν όλοι τον είχαν ακουστά και μου έδωσαν ένα σωρό αντιφατικές αλλά ταυτόχρονα συναρπαστικές πληροφορίες. Ότι ήταν λαμπρός άνθρωπος. Ότι ήταν απατεώνας. Ότι δεν είχε πτυχίο πανεπιστημίου. Ότι ήταν σπουδαίος διανοούμενος τη δεκαετία του 1940, φίλος του Έζρα Πάουντ και του Τ. Σ. Έλιοτ. Ότι η οικογένειά του είχε κάνει περιουσία από τον

τραπεζικό τομέα ή, αντίθετα, από την αγορά υποθηκευμένων ακινήτων την εποχή της Μεγάλης Ύφεσης. Ότι είχε αποφύγει να υπηρετήσει στρατιώτης σε κάποιον πόλεμο (αν και ήταν δύσκολο να το υπολογίσει κανείς αυτό χρονολογικά). Ότι είχε δεσμούς με το Βατικανό. Με μια εκθροπισμένη βασιλική οικογένεια της Μέσης Ανατολής. Με την Ισπανία του Φράνκο. Βέβαια, η δόση αλήθειας που εμπεριείχαν όλα αυτά ήταν άγνωστη, αλλά, όσο πιο πολλά μάθαινα για εκείνον, τόσο πιο πολύ μεγάλωνε το ενδιαφέρον μου και άρχισα να παρακολουθώ τον ίδιο και τη μικρή ομάδα του στην πανεπιστημιούπολη. Τέσσερα αγόρια και ένα κορίτσι, τίποτα το παράξενο από μακριά. Από κοντά, όμως, αποτελούσαν μια εντυπωσιακή συντροφιά – τουλάχιστον στα δικά μου μάτια, μια και δεν είχα ξαναδεί κάτι παρόμοιο, και μου δημιουργούσαν την εντύπωση ότι διέθεταν κάποιες φανταστικές και ξεχωριστές αρετές.

Δύο από τα αγόρια φορούσαν γυαλιά, παραδόξως παρόμοια: μικρά, παλιομοδίτικα, με στρογγυλό ατσάλινο σκελετό. Ο πιο ψηλός από τους δύο –και μάλιστα ήταν αρκετά ψηλός, πολύ πάνω από ένα κι ογδόντα– είχε μαύρα μαλλιά, τετράγωνο σαγόνι και τραχιά χλωμή επιδερμίδα. Θα μπορούσε να ήταν ωραίος αν τα χαρακτηριστικά του ήταν κάπως πιο γλυκά, ή αν τα μάτια του, όπως φαίνονταν πίσω από τα γυαλιά του, ήταν λιγότερο ανέκφραστα και κενά. Φορούσε σκούρα εγγλέζικα κουστούμια και κρατούσε ομπρέλα (αλλόκοτο θέαμα στο Χάμπντεν), και περπατούσε κορδωμένος μέσα στο πλήθος των χίτηδων, των μπίτνικ, των κολεγιόπαιδων και των πανκ, με την ενσυνείδητη αυστηρότητα γριάς μπαλαρίνας, πράγμα που προκαλούσε έκπληξη για κάποιον με τις δικές του διαστάσεις. «Ο Χένρι Γούντερ», είπαν οι φίλοι μου όταν τους τον έδειξα, από μακριά, να κάνει ολόκληρο κύκλο για να αποφύγει ένα γκρουπ που έπαιζε μπόνγκο στο γρασίδι.

Ο πιο κοντός από τους δύο –αλλά όχι με μεγάλη διαφορά– ήταν ένας άνοστος ξανθός, με κόκκινα μάγουλα και μια τσίχλα

διαρκώς στο στόμα, με μια μόνιμα πρόσχαρη διάθεση και τα χέρια του χωμένα βαθιά στις τσέπες του ξεχειλωμένου παντελονιού του. Φορούσε το ίδιο πανωφόρι κάθε μέρα, ένα καφέ τουίντ σαν σακί που ήταν φθαρμένο στους αγκώνες και του ερχόταν κοντό στα μανίκια. Τα πυρρόξανθα μαλλιά του ήταν χτενισμένα με χωρίστρα στα αριστερά, οπότε ένα μακρύ τσουλούφι έπεφτε στο ένα μάτι του, πάνω από τα γυαλιά του. Τον έλεγαν Μπάνι Κόρκεραν – το Μπάνι ήταν το χαϊδευτικό του Έντμουντ. Είχε δυνατή και βραχνή φωνή που ακουγόταν σε όλες τις αίθουσες εστίασης.

Το τρίτο αγόρι είχε την πιο εξωτική εμφάνιση από όλους της συντροφιάς. Είχε έντονες γωνίες και ήταν κομψό, τρομερά αδύνατο, με νευρικά χέρια, έξυπνο κατάλευκο πρόσωπο και κοντά πυκνά μαλλιά, τα πιο κόκκινα που είχα δει ποτέ. Πίστευα (εσφαλαμμένα) ότι ντυνόταν σαν τον Άλφρεντ Ντάγκλας* ή τον Κόμη ντε Μοντεσκιέ**. Όμορφα κολλαριστά πουκάμισα με γαλλικές μανσέτες. Υπέροχες γραβάτες. Μαύρο βαρύ παλτό που ανέμιζε καθώς προχωρούσε και τον έκανε να φαίνεται σαν διασταύρωση μεταξύ πρίγκιπα φοιτητή και Τζακ του Αντεροβγάλη. Μια φορά, προς μεγάλη μου ευχαρίστηση, τον είδα να φοράει και γυαλιά χωρίς βραχίονες, αυτά που στηρίζονταν στη μύτη. (Αργότερα έμαθα ότι δεν ήταν αληθινά γυαλιά, αλλά απλό τζάμι, και ότι η όρασή του ήταν πολύ καλύτερη από τη δική μου.) Φράνσις Αλμπερνάθι λεγόταν. Οι περαιτέρω ερωτήσεις κίνησαν τις υποψίες των γνωστών μου, που απόρησαν για το ενδιαφέρον που έδειχνα για ένα τέτοιο άτομο.

* Ο Λόρδος Άλφρεντ Μπρους Ντάγκλας (1870-1945) ήταν Άγγλος ποιητής και δημοσιογράφος, εραστής του Όσκαρ Ουάιλντ (ΣτΜ).

** Ο Μαρί Ζοζέφ Ρομπέρ Ανατόλ Κόμης ντε Μοντεσκιέ-Φεζενσάκ (1855-1921) ήταν Γάλλος εστέτ, δανδής, ποιητής του συμβολισμού, ζωγράφος και συλλέκτης έργων τέχνης. Λέγεται ότι αποτέλεσε την έμπνευση για το έργο *Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο* του Προυστ και για *Το Πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέι* του Όσκαρ Ουάιλντ (ΣτΜ).

Και ύστερα ήταν κι ένα ζευγάρι, ένα αγόρι κι ένα κορίτσι. Τους έβλεπα μαζί συχνά και στην αρχή νόμιζα ότι είχαν σχέση, ώσπου μια μέρα τους είδα από κοντά και κατάλαβα ότι ήταν αδέρφια. Αργότερα έμαθα ότι ήταν δίδυμα. Έμοιαζαν πάρα πολύ, είχαν πλούσια σκούρα ξανθά μαλλιά και λεπτά πρόσωπα, τόσο καθαρά, τόσο πρόσχαρα και ταυτόχρονα σοβαρά, που μου θύμιζαν αγγέλους Φλαμανδών ζωγράφων. Και ίσως το πιο ασυνήθιστο στο περιβάλλον του Χάμπντεν –όπου αφθονούσαν οι ψευτοδιανοούμενοι και οι παρηκμασμένοι έφηβοι, και όπου τα μαύρα ρούχα ήταν *de rigueur**– τους άρεσε να φοράνε ανοιχτά χρώματα και κυρίως λευκά. Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα που βάραινε από τον καπνό των τσιγάρων και την επιτήδευση, εκείνοι οι δυο πρόβαλλαν σαν αλληγορικές φιγούρες ή σαν από καιρό νεκροί οικοδεσπότες μιας λησμονημένης δεξίωσης. Ήταν εύκολο να μάθεις ποιοι ήταν, αφού είχαν κερδίσει τον τίτλο των μοναδικών διδύμων στην πανεπιστημιούπολη. Λέγονταν Τσαρλς και Καμίλα Μακόλεϊ.

Όλοι τους μου φαίνονταν εντελώς απρόσιτοι. Αλλά τους παρακολουθούσα με ενδιαφέρον όποτε τύχαινε να τους δω. Τον Φράνσις να σκύβει για να μιλήσει σε μια γάτα σε κάποιο κατώφλι. Τον Χένρι να περνάει σαν αστραπή στο τιμόνι ενός μικρού λευκού αμαξιού, με τον Τζούλιαν στο κάθισμα του συνοδηγού. Τον Μπάνι να προβάλλει από ένα παράθυρο του ορόφου για να φωνάξει κάτι στα δίδυμα που κάθονταν στο γρασίδι. Σιγά σιγά, συγκέντρωσα κι άλλες πληροφορίες. Ο Φράνσις Αλμπερνάθι καταγόταν από τη Βοστόνη και, όπως έλεγε ο πιο πολύς κόσμος, ήταν πολύ πλούσιος. Και για τον Χένρι έλεγαν ότι ήταν πλούσιος. Επιπλέον, ήταν ιδιοφυΐα στη γλωσσολογία. Μιλούσε κάμποσες γλώσσες, αρχαίες και σύγχρονες, και είχε εκδώσει μια μετάφραση ποιημάτων του Ανακρέοντα, μαζί με ερμηνευτικά σχόλια, όταν ήταν μόλις δεκαοχτώ ετών. (Αυτό το

* Απολύτως επιβεβλημένα (ΣτΜ).

έμαθα από τον Ζορζ Λαφόργκ, που κατά τα άλλα αντιμετώπιζε το συγκεκριμένο ζήτημα με ξινίλα και επιφυλακτικότητα. Αργότερα ανακάλυψα ότι ο Χένρι, στο πρώτο έτος των σπουδών του, είχε ρεζιλέψει άσχημα τον Λαφόργκ μπροστά σε όλο το τμήμα λογοτεχνίας στη διάρκεια της ετήσιας διάλεξής του με θέμα τον Ρακίνα.) Τα δίδυμα έμεναν σε διαμέρισμα έξω από την πανεπιστημιούπολη και κατάγονταν από κάποιο μέρος στον Νότο. Και ο Μπάνι Κόρκεραν είχε τη συνήθεια να παίζει εμβατήρια του Τζον Φίλιπ Σούζα* στο δωμάτιό του, στη διαπασών, νυχτιάτικα.

Δεν υπονοώ, βέβαια, ότι όλα αυτά ήταν η μοναδική μου έγνοια. Εκείνη την περίοδο προσαρμοζόμουν στη σχολή. Τα μαθήματα είχαν αρχίσει και ήμουν απορροφημένος στη δουλειά μου. Το ενδιαφέρον μου για τον Τζούλιαν Μόροου και τους φοιτητές του είχε περιοριστεί κάπως, όταν συνέβη ένα παράξενο περιστατικό.

Όλα συνέβησαν τη δεύτερη εβδομάδα που βρισκόμουν στο κολέγιο, την Τετάρτη το πρωί. Ήμουν στη βιβλιοθήκη και έβγαζα φωτοτυπίες για τον δόκτορα Ρόλαντ, πριν από το μάθημα των έντεκα. Ύστερα από περίπου τριάντα λεπτά, και ενώ έβλεπα αστράκια από την τόση ώρα που είχα περάσει πάνω από το φωτοτυπικό, γύρισα στο γραφείο της υποδοχής για να παραδώσω το κλειδί του δωματίου στον βιβλιοθηκάριο και, όπως έκανα να φύγω, τους είδα. Τον Μπάνι και τα δίδυμα, να κάθονται σε ένα τραπέζι γεμάτο απλωμένα χαρτιά, πένες και μελανοδοχεία. Τα μελανοδοχεία τα θυμάμαι πολύ έντονα γιατί με εντυπωσίασαν όσο και οι μακριές μαύρες πένες, που φαίνονταν απίστευτα παμπάλαιες και μελαλίδικες. Ο Τσαρλς φορούσε άσπρο πουλόβερ του τένις και η Καμίλα καλοκαιρινό αμάνικο φόρεμα με ναυτικό γιακά και ψάθινο καπέλο.

* Αμερικανός αξιωματικός και μαέστρος στρατιωτικής μπάντας, που συνέθεσε πολλά στρατιωτικά εμβατήρια (1854-1932) (ΣτΜ).

Το τουίντ πανωφόρι του Μπάνι ήταν περασμένο στη ράχη της καρέκλας του, με αποτέλεσμα να φαίνονται μεγάλα σκισίματα και λεκέδες στη φόδρα του. Εκείνος ήταν ακουμπισμένος με τους αγκώνες πάνω στο τραπέζι, τα μαλλιά του έπεφταν στα μάτια του, τα τσαλακωμένα μανίκια του ήταν σηκωμένα. Είχαν όλοι τα κεφάλια τους πολύ κοντά το ένα στο άλλο και συζητούσαν χαμηλόφωνα.

Ξαφνικά ένιωσα την επιθυμία να μάθω τι έλεγαν. Πήγα στη βιβλιοθήκη πίσω από το τραπέζι τους –χωρίς να βιάζομαι, σαν να μην ήμουν σίγουρος ποιο βιβλίο ακριβώς έψαχνα να βρω– και προχώρησα ώσπου έφτασα τόσο κοντά που, αν άπλωνα το χέρι μου, θα άγγιζα το μπράτσο του Μπάνι. Με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος τους, πήρα ένα βιβλίο στην τύχη – ένα γελοίο εγχειρίδιο κοινωνιολογίας, όπως αποδείχτηκε– και προσποιήθηκα ότι διάβαζα το ευρετήριο. Δευτερεύουσα Ανάλυση. Δευτερεύουσα Παρέκκλιση. Δευτερεύουσες Σχολές.

«Δεν ξέρω τι να κάνω», έλεγε η Καμίλα. «Αφού οι Έλληνες σαλπάρουν για την Καρχηδόνα, πρέπει να μπει αιτιατική. Το θυμάστε; Για να δηλώσουμε κατεύθυνση; Αυτό λέει ο κανόνας».

«Δεν γίνεται». Αυτός ήταν ο Μπάνι. Η φωνή του ήταν ένρινη, εκνευριστική, λες και βρισκόταν στα πρόθυρα υστερίας. «Δεν δηλώνουμε κατεύθυνση, δηλώνουμε τόπο. Βάζω στοιχίμα ότι θέλει αφαιρετική πτώση».

Ακολούθησε σύγχυση, καθώς περιεργάζονταν τα χαρτιά.

«Σταθείτε», είπε ο Τσαρλς. Η φωνή του έμοιαζε πολύ με της αδελφής του – βραχνή, με προφορά που θύμιζε Νότο. «Κοιτάξτε εδώ. Δεν σαλπάρουν απλώς για την Καρχηδόνα, πηγαίνουν εκεί για να επιτεθούν».

«Λες παλαβομάρες».

«Όχι, έτσι είναι. Κοιτάξτε την επόμενη πρόταση. Δοτική χρειαζόμαστε».

«Είσαι σίγουρος;»

Περιεργάστηκαν πάλι τα χαρτιά.

«Σιγουρότατος. *Επί τη Καρχηδόνι*».

«Δεν συμφωνώ», είπε ο Μπάνι. Ακουγόταν σαν τον Θέρστον Χάουελ στο «Νησί του Γκίλιγκαν». «Αφαιρετική θέλει. Τα δύσκολα μπαινουν πάντα σε αφαιρετική».

Μικρή παύση. «Μπάνι», είπε ο Τσαρλς, «έχεις μπερδευτεί. Η αφαιρετική είναι στα λατινικά».

«Μα φυσικά το ξέρω αυτό», είπε ο Μπάνι ενοχλημένος, ύστερα από παύση που πρόδιδε ακριβώς το αντίθετο, «αλλά καταλαβαίνεις τι εννοώ. Ο αόριστος, η αφαιρετική, όλα τα ίδια είναι, εδώ που τα λέμε...»

«Κοίτα, Τσαρλς», είπε η Καμίλα. «Με τη δοτική δεν βγαίνει νόημα».

«Βγαίνει. Σαλπάρουν για να επιτεθούν, καλά δεν λέω;»

«Ναι, αλλά οι Έλληνες σαλπάρουν *προς* την Καρχηδόνα».

«Μα έβαλα μπροστά το *επί*».

«Εντάξει, μπορούμε να βάλουμε το *επί* όταν γίνεται επίθεση, αλλά πρέπει να χρησιμοποιήσουμε αιτιατική, σύμφωνα με τους πρώτους κανόνες».

Διαχωρισμός. Έννοια του Εαυτού. Κοίταξα το ευρετήριο και έστυπα το μυαλό μου για να βρω τι πτώση χρειαζόταν. Οι Έλληνες σάλπαραν για την Καρχηδόνα. Προς την Καρχηδόνα. Δηλώνει κατεύθυνση. Δηλώνει προορισμό. Καρχηδόνα.

Ξαφνικά μου ήρθε μια ιδέα. Έκλεισα το βιβλίο, το έβαλα στη θέση του και γύρισα προς το μέρος τους. «Με συγχωρείτε», είπα.

Σταμάτησαν αμέσως τη συζήτηση, αιφνιδιασμένοι, και κόλλησαν τα βλέμματά τους πάνω μου.

«Με συγχωρείτε, αλλά γιατί δεν δοκιμάζετε τοπική πτώση;»

Για λίγο δεν μίλησε κανείς.

«Τοπική πτώση;» είπε ο Τσαρλς.

«Προσθέστε μόνο το επίθημα *δε* στην Καρχηδόνα», εξήγησα. «Νομίζω ότι θέλει *δε*. Αν το βάλετε, δεν χρειάζεστε

πρόθεση, παρά μόνο το *επί*, αν είναι να πείτε ότι πάνε για πόλεμο. Δηλώνει κατεύθυνση προς τόπο, οπότε δεν χρειάζεται να προβληματιστείτε ούτε για την πτώση».

Ο Τσαρλς έριξε μια ματιά στα χαρτιά του και μετά κοίταξε εμένα. «Επίθημα που δείχνει κατεύθυνση προς τόπο;» είπε. «Πολύ περίεργο».

«Είσαι σίγουρος ότι ισχύει για την Καρχηδόνα;» ρώτησε η Καμίλα.

Αυτό δεν το είχα σκεφτεί. «Μπορεί και όχι», είπα. «Ξέρω ότι ισχύει για την Αθήνα».

Ο Τσαρλς άπλωσε το χέρι του, τράβηξε το λεξικό που βρισκόταν στην άλλη άκρη του τραπεζιού και άρχισε να το ξεφυλλίζει.

«Α, εντάξει, μην παιδεύεσαι», είπε ο Μπάνι με τη διαπεραστική φωνή του. «Αφού δεν είναι απαραίτητη η πρόθεση, εμένα μου αρκεί». Έγειρε πίσω στην καρέκλα του και με κοίταξε. «Θέλω να σου σφίξω το χέρι, ξένε». Του έδωσα το χέρι μου. Μου το έσφιξε δυνατά και λίγο έλειψε να αναποδογυρίσει ένα μελανοδοχείο με τον αγκώνα του. «Χαίρω πολύ για τη γνωριμία, ναι, ναι», είπε, σηκώνοντας το άλλο χέρι για να διώξει τα μαλλιά του από τα μάτια του.

Σάσπισα που βρέθηκα τόσο ξαφνικά στο επίκεντρο της προσοχής. Ένιωσα λες και τα πρόσωπα σε έναν αγαπημένο πίνακα που ήταν απορροφημένα στις έγνοιες τους με είχαν προσέξει και μου μιλούσαν μέσα από τον καμβά. Ακριβώς την προηγούμενη μέρα, ο Φράνσις, τυλιγμένος σε ένα σύννεφο καπνού και με το μαύρο κασμιρένιο παλτό του να ανεμίζει, είχε περάσει από δίπλα μου στον διάδρομο. Για μια στιγμή, καθώς το μπράτσο του άγγιζε το δικό μου, ήταν άνθρωπος με σάρκα και οστά, αλλά την αμέσως επόμενη είχε γίνει παραίσηση και πάλι, πλάσμα της φαντασίας που περπατούσε αγέρωχα στον διάδρομο και αδιαφορούσε για την παρουσία μου όσο λένε ότι αδιαφορούν τα φαντάσματα για τους ζωντανούς, την ώρα που περιφέρονται σιωπηλά.

Ο Τσαρλς, που ακόμα ψαχούλευε στο λεξικό, σηκώθηκε και μου έδωσε το χέρι του. «Με λένε Τσαρλς Μακόλεϊ».

«Ρίτσαρντ Πέιπεν».

«Α, εσύ είσαι λοιπόν», είπε ξαφνικά η Καμίλα.

«Ορίστε;»

«Εσύ. Εσύ πέρασες να ρωτήσεις για το μάθημα των Ελληνικών».

«Από εδώ η αδελφή μου», είπε ο Τσαρλς, «και αυτός είναι ο – Μπαν, του έχεις πει το όνομά σου;»

«Όχι, δεν νομίζω. Μου έδωσες μεγάλη χαρά, κύριε. Είχαμε να κάνουμε άλλα δέκα τέτοια μέσα σε πέντε λεπτά. Έντμουντ Κόρκεραν με λένε», είπε ο Μπάνι, σφίγγοντας πάλι το χέρι μου.

«Πόσο καιρό έχεις κάνει Ελληνικά;» ρώτησε η Καμίλα.

«Δύο χρόνια».

«Είσαι πολύ καλός».

«Κρίμα που δεν είσαι στο τμήμα μας», είπε ο Μπάνι.

Τεταμένη σιωπή.

«Ξέρεις», είπε ο Τσαρλς αμήχανα, «ο Τζούλιαν είναι λίγο παράξενος σε αυτά τα πράγματα».

«Γιατί δεν πας να του ξαναμιλήσεις;» είπε ο Μπάνι. «Πήγαινε του λουλούδια, πες του ότι λατρεύεις τον Πλάτωνα και θα τον τουμπάρεις».

Ακολούθησε σιωπή και πάλι, αυτή τη φορά πιο δυσάρεστη από πριν. Η Καμίλα χαμογέλασε, όχι ακριβώς σ' εμένα – ήταν ένα γλυκό, αόριστο χαμόγελο, πολύ απρόσωπο, λες και ήμουν σερβιτόρος ή υπάλληλος σε μαγαζί. Δίπλα της ο Τσαρλς, που ήταν όρθιος ακόμα, χαμογέλασε κι αυτός και σήκωσε ευγενικά το ένα φρύδι – μια χειρονομία που μπορεί να ήταν νευρική, μπορεί να σήμαινε σπιδήποτε, αλλά εγώ την ερμήνευσα σαν «Έχουμε τίποτε άλλο να πούμε;».

Ψέλλισα κάτι και ήμουν έτοιμος να φύγω, όταν ο Μπάνι – που κοιτούσε στην αντίθετη πλευρά– άπλωσε το χέρι του και με γράπωσε από τον καρπό. «Στάσου», είπε.

Τον κοίταξα σαστισμένος. Ο Χένρι εμφανίστηκε εκείνη τη στιγμή στην πόρτα – σκούρο κουστούμι, ομπρέλα και τα λουπά.

Όταν έφτασε στο τραπέζι, έκανε πως δεν με είδε. «Γεια», είπε στους άλλους. «Τελειώσατε;»

Ο Μπάνι με έδειξε με το κεφάλι του. «Χένρι, δεξ εδώ. Έχουμε να σου συστήσουμε κάποιον», είπε.

Ο Χένρι μου έριξε ένα βλέμμα. Η έκφραση του προσώπου του δεν άλλαξε. Έκλεισε τα μάτια του και μετά τα άνοιξε πάλι, λες και του φαινόταν παράξενο που κάποιος σαν εμένα βρισκόταν στο οπτικό πεδίο του.

«Ναι, ναι», είπε ο Μπάνι. «Το όνομα του κυρίου είναι Ρίτσαρντ – Ρίτσαρντ... πώς είπαμε;»

«Πείτεν».

«Ναι, βέβαια. Ρίτσαρντ Πείτεν. Μαθαίνει ελληνικά».

Ο Χένρι καταδέχτηκε να με κοιτάξει. «Όχι εδώ, βέβαια», είπε.

«Όχι», αποκρίθηκα εγώ κοιτάζοντάς τον κατάματα, αλλά το βλέμμα του ήταν τόσο αγενές που αναγκάστηκα να γυρίσω αλλού.

«Α, Χένρι, δεξ αυτό εδώ», είπε ο Τσαρλς βιαστικά, ξεφυλλίζοντας πάλι τα χαρτιά του. «Ήμαστε έτοιμοι να βάλουμε δοτική ή αιτιατική, αλλά ο Ρίτσαρντ πρότεινε τοπική πτώση».

Ο Χένρι έσκυψε και εξέτασε τη σελίδα. «Χμ, αρχαϊκή τοπική πτώση», είπε. «Πολύ ομηρικό. Φυσικά, είναι γραμματικά σωστό, αλλά ίσως να μην ταιριάζει νοηματικά». Σήκωσε το κεφάλι του και με κοίταξε εξεταστικά. Το φως έπεφτε στα μικρά γυαλιά του και δεν με άφηνε να δω τα μάτια του. «Πολύ ενδιαφέρον. Μελετάς Όμηρο;»

Θα μπορούσα να απαντήσω καταφατικά, αλλά είχα την αίσθηση ότι θα χαιρόταν αν έκανα κάποιο λάθος και ότι θα του ήταν πολύ εύκολο να το εντοπίσει. «Μου αρέσει ο Όμηρος», ψέλλισα αδύναμα.

Με κοίταξε με παγερή περιφρόνηση. «Εγώ λατρεύω τον

Όμηρο», είπε. «Βέβαια μελετάμε πιο σύγχρονα πράγματα, Πλάτωνα και τραγωδούς και ούτω καθεξής».

Προσπαθούσα να σκεφτώ κάτι να του απαντήσω, όταν εκείνος έστρεψε το βλέμμα του αλλού αδιάφορα.

«Πρέπει να πηγαίνουμε», είπε.

Ο Τσαρλς μάζεψε τα χαρτιά του και σηκώθηκε. Η Καμίλα στάθηκε δίπλα του και αυτή τη φορά μου έδωσε κι εκείνη το χέρι της. Έτσι όπως βρίσκονταν πλάι πλάι, έμοιαζαν πάρα πολύ, είχαν μια ομοιότητα όχι μόνο στα χαρακτηριστικά, αλλά και στους τρόπους τους και στο παράστημά τους, μια αντιστοιχισή στα γνωρίσματά τους που έφτανε σε τέτοιο σημείο ώστε ακόμα και το τρεμόπαιγμα στα βλέφαρα του ενός γινόταν αντιληπτό και στα βλέφαρα του άλλου. Τα μάτια τους είχαν το ίδιο γκριζό χρώμα, την ίδια εξυπνάδα και ηρεμία. Εκείνη, σκέφτηκα, ήταν πολύ όμορφη, με έναν συγκλονιστικό και σχεδόν μεσαιωνικό τρόπο, που ίσως περνούσε απαρατήρητος με την πρώτη ματιά.

Ο Μπάνι έσπρωξε πίσω την καρέκλα του και με χτύπησε στην πλάτη. «Λουπόν, κύριε», είπε, «να βρεθούμε καμιά φορά να μιλήσουμε για τα ελληνικά, εντάξει;»

«Αντίο», είπε ο Χένρι με ένα νεύμα.

«Αντίο», τους χαιρέτησα. Έφυγαν κι εγώ έμεινα ακίνητος παρατηρώντας τους να απομακρύνονται, να βγαίνουν από τη βιβλιοθήκη πλάι πλάι, σε διάταξη που θύμιζε αρχαιοελληνική φάλαγγα.

Όταν πέρασα από το γραφείο του δόκτορα Ρόλαντ, μετά από μερικά λεπτά, για να αφήσω τις φωτοτυπίες, τον ρώτησα αν μπορούσε να μου δώσει μια προκαταβολή για τη δουλειά που έκανα.

Έγειρε πίσω στην καρέκλα του και κάρφωσε πάνω μου τα

υγρά και κόκκινα μάτια του. «Ξέρεις», είπε, «τα τελευταία δέκα χρόνια, δεν συνηθίζω να το κάνω αυτό. Και να σου πω τι με οδήγησε σε αυτή την απόφαση».

«Ξέρω, κύριε», τον έκοψα βιαστικά. Οι διαλέξεις του δόκτορα Ρόλαντ για τις «συνήθειές» του μπορούσαν να κρατήσουν ακόμα και πάνω από μισή ώρα. «Καταλαβαίνω. Μόνο που είναι ανάγκη».

Έσκυψε μπροστά και ξερόβηξε. «Και ποια», είπε, «είναι αυτή η ανάγκη;»

Τα χέρια του, σταυρωμένα πάνω στο γραφείο, ήταν γεμάτα φλέβες και είχαν μια γαλαζωπή γυαλάδα γύρω από τις αρθρώσεις των δαχτύλων. Τα κοίταξα επίμονα. Χρειαζόμουν δέκα με είκοσι δολάρια, τα είχα απόλυτη ανάγκη, αλλά είχα μπει στο γραφείο του χωρίς να έχω καταλήξει τι έπρεπε να του πω. «Δεν ξέρω», είπα. «Κάτι προέκυψε».

Συνοφρωώθηκε απορημένος. Πολλοί έλεγαν ότι ο δόκτωρ Ρόλαντ απλώς προσποιούνταν ότι είχε γεροντική άνοια. Εμένα μου φαινόταν ότι πράγματι είχε, αλλά μερικές φορές, εκεί που δεν το περίμενες, επεδείκνυε μια απρόσμενη διαύγεια, η οποία –αν και συχνά δεν είχε καμία σχέση με το θέμα συζήτησης– ήταν απόδειξη ότι κάπου μέσα στα θολωμένα βάθη της συνείδησής του γίνονταν λογικές διεργασίες.

«Για το αυτοκίνητό μου πρόκειται», είπα σε μια στιγμή έμπνευσης. Δεν είχα αυτοκίνητο. «Πρέπει να το πάω στο συνεργείο».

Δεν περίμενα να με ρωτήσει κάτι περισσότερο, αλλά εκείνος φάνηκε να του έχει κινηθεί το ενδιαφέρον. «Τι πρόβλημα έχει;»

«Κάτι στο κιβώτιο ταχυτήτων».

«Είναι υδρόψυκτο ή αερόψυκτο;»

«Αερόψυκτο», είπα, ρίχνοντας το βάρος του κορμιού μου στο άλλο πόδι μου. Δεν μου άρεσε καθόλου η τροπή που έπαιρνε η συζήτηση. Δεν είχα ιδέα από αυτοκίνητα και καλά καλά δεν ήξερα ούτε να αλλάζω λάστιχο.